

Naturvernforbundet
i Rogaland

Naturvernforbundet
i Strand

Naturvernforbundet
100 år
1914 - 2014

Norges vassdrags- og energidirektorat
Konsesjonsavdelinga
Postboks 5091 Majorstua
0301 Oslo
nve@nve.no

Deres saksnr: 201401030

Rogaland/Oslo 25. august 2014

Uttale til søknad om utbygging av Songesand kraftverk - Rogaland

Det omsøkte kraftprosjektet vil føre til inngrep i storslått fjord og fjell landskap som er blitt foreslått som Prekestolen Nasjonalpark. Dette er et område med unike naturkvaliteter i både norsk og internasjonal målestokk. Kraftprosjektene vil få negative konsekvenser på friluftsliv, landskap, naturtyper av regional verdi, leveområde for villrein og inngrepsfrie villmarksområder (INON). På grunn av de store negative konsekvensene dette kraftverkprosjektet vil få for naturen og friluftslivet ber Naturvernforbundet om at planene stanses.

Innledning

Vi viser til brev fra Norges vassdrags- og energidirektorat av 2. juni 2014, vedrørende søknad om konsesjon for utbygging av Songesand kraftverk, Farsand kommune, Rogaland. Det er omsøkt å bygge et nytt kraftverk i Songesand med å overføre vann fra Skurvedalen i tunnel og rørgate til kraftstasjon i Songesand. Området ligger langs Lysefjorden og omfatter foreslåtte områder både til naturreservat og Preikestolen nasjonalpark. Naturvernforbundet vil gjerne komme med innvendinger til omsøkte kraftverk.

Lysefjordområdet er et av landets desidert mest besøkte områder for turisme og friluftsliv, og trenden er stadig stigende. Årsaken til det store besøkstallet er den helt spesielle naturen i området. Allmenheten og fremtidige generasjoner fortjener å oppleve friluftsliv med litt av gjenværende genuin natur og inngrepsfrie områder. Vi mener det vil være uakseptabelt å bygge ut dette svært viktige naturområdet. Mange friluftsliv- og miljøorganisasjoner jobber samlet for å bevare dette unike området for framtiden, gjennom opprettelsen av Preikestolen nasjonalpark. Se vår felles brosjyre [her](#).

Fylkesdelplan for Fylkesdelsplan for friluftsliv, idrett, naturvern og kulturvern

Skurvedalen ligger inne i Fylkesdelsplan for friluftsliv, idrett, naturvern og kulturvern (FINK) som et viktig naturområde som bør sikres/vernes på grunn av de store naturverdiene. Vi finner det svært betenkelig at Småkraft i konsesjonssøknaden unnlater å referere til FINK planen, da denne setter tydelige føringer for forvaltning av denne dalen.

I følge fylkesdelplanen ligger Skurvedalen innenfor turområder hvor allmenne friluftsanser bør gis prioritet. Det står at «område er av stor verdi i lands og fylkessammenheng der det ikke bør gjøres inngrep som reduserer naturverdiene». Skurvedalen er her avmerket som et område som bør vurderes bedre sikret/vernet. Fylkesmannen skriver videre at på grunn av de store naturverdiene i Skurvedalen, herunder funn av lite rørt, til dels gammel furu- og bjørkeskog, bør dalen vernes gjennom opprettelsen av et naturreservat eller sikres gjennom virkemidlene i plan- og bygningsloven. Direkte sitat fra Fylkesmannens høringsbrev av 08.06.2004: «Her bør det ikke gjerast inngrep som reduserer naturverdiane. Framlegg om dette vil møte sterk motstand frå statlege sektororgan.»

Målsetning i fylkesdelplanen (FINK) er å:

- Synliggjøre og ta vare på de store og varierte natur- og kulturlandskapsverdiene i fylket som uerstattelige verdier og som grunnlag for kommende generasjoners næringsutøvelse, opplevelse, rekreasjon og helse.
- Ta vare på områder som er særlig viktige for det biologiske mangfoldet, og ta vare på et representativt utvalg av naturen i fylket og forvalte områdene slik at naturverdiene trygges i mange slektsledd framover.
- Styre større naturinngrep bort fra verdifulle, prioriterte naturområder, bl.a. gjennom aktiv bruk av fylkesdelplanen og underliggende Arealis-datasett.
- Fullføre pågående vernesaker, gjennomføre utvidet skogvern, bl.a. supplere verneplan for barskog og gjennomføre marin verneplan.

Naturvernforbundet mener at målsetningen i fylkesdelplanen bør brukes for å unngå inngrep i Skurvedalen som av fylket blir betegnet som et område av stor verdi i lands og fylkessammenheng.

Friluftsliv

I konsesjonssøknaden leser vi at samlet sett vurderes utbyggingen å ha liten – middels negativ konsekvens for friluftslivet. Det hevdes at stien inn i Skurvedalen har relativt liten brukerfrekvens og at turgåere i liten grad beveger seg inn i dalen. Det står videre at det er ruter som primært lokalbefolkning og hyttefolk benytter seg av. Det antas at det gjelder et lavt brukertall. Den samlede belastningen vurderes derfor å bli moderat med utbygging. Det har imidlertid ikke blitt gjennomført brukerundersøkelser, og disse vurderingene baseres kun på antagelser.

Vi er sterkt uenige at konsekvensen for utbyggingen er liten-middels.

Brukertallet for turgåere er sannsynligvis en del større enn hva det antas, og det er også en del internasjonale turgåere og turgåere fra andre deler av Norge som går gjennom området.

Besøkstallet, som det står i konsesjonssøknaden, er stigende og det er på grunn av at Skurvedalen fortsatt er uten tekniske inngrep. Kraftlinjene som det refereres til går fra Bakkafjellet til Bratteli og er etter vår vurdering utenfor selve Skurvedalen som munner ut ved Bakken. Behovet for inngrepsfrie områder i Rogaland blir stadig større med den store befolkningen her. Dette vil bli tydeligere når pågående vei og tunnelsystemer er ferdigbygd. Da kommer Skurvedalen innenfor nærområdet til langt flere enn før. En reis til Skurvedalen blir kortere enn til andre områder av slik kvalitet.

Bakken gard blir med jevne mellomrom også brukt som leirskole. Da er det vanlig at skoleklassene går turer i Skurvedalen. I dette perspektivet er det viktig at elevene får oppleve et område som fremdeles er uten inngrep og hvor elven renner fritt og uregulert. Det satses også på turisme og friluftsliv i området.

Inngrepsfrie områder

I Rogaland har inngrepsfrie områder blitt en mangelvare. Derfor er det særs viktig å bevare det lille som er relativt lett tilgjengelig. Utbygging av Skurvedalsåna vil redusere sone 1 området med hele 31 % av det 15 km² området. Etter vår vurdering må virkningsomfanget her settes til: Stort negativt.

Rødlistede arter

I artskart, Artsdatabanken sin database over artsfunn, er det registrert en rekke rødlistede arter innenfor influensområdet, herunder hønsehauk (NT), teist (VU), fiskemåke (NT), strandsnipe (NT), stær (NT), bergirisk (NT) og skotsk øyentrost (DD). I konsekvensutredningen står det at disse funnene ikke kan tas hensyn til da presisjonen på funnene er unøyaktig. Vi vil minne om Rapport 1230 fra Rådgivende Biologer as fra 2008 (kartlegging av bekkekløfter i Rogaland) der det står at "Potensialet for funn av sjeldne og rødlistede kryptogamer i den dype nedre bekkekløften må vurderes som relativ stor." Dette området har heller ikke blitt undersøkt. Det er rart at man avfeier artsfunn på denne måten, uten at området er blitt nøye undersøkt. Naturmangfoldlovens prinsipp om kunnskapsgrunnlaget og føre-var-prinsippet (§ 8 og § 9), stiller strengere krav til dokumentasjon av virkningene av tiltak dersom truet natur potensielt vil kunne bli påvirket. Det står videre i veilederen til Naturmangfoldloven kapittel II, at utredning og innhenting av ny kunnskap er aktuelt der tiltaket er omfattende eller der naturmangfoldet som berøres antas å være truet eller nær truet.

Da virkningene av prosjektet ikke har blitt tilstrekkelig belyst og det med stor sannsynlighet er fare for skade på naturmangfoldet, vil føre-var-prinsippet i naturmangfoldloven § 9 komme til anvendelse. Dette prinsippet innebærer at når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger tiltaket kan ha for naturmiljøet, skal usikkerheten komme naturverdiene til gode. Med bakgrunn i føre-var prinsippet, mener vi derfor at NVE må avslå omsøkt prosjekt, på grunn av fare for skade på store naturverdier. Før NVE kan vurdere å gi konsesjon må det etter vår oppfatning gjennomføres tilleggsutredninger for å sikre et forsvarlig kunnskapsgrunnlag.

Konsesjonssøknaden nevner i liten grad insekter, i denne uttalen legger vi ved en rapport om insektregistrering utarbeidet av Terje Jonassen.

Rødlistede naturtyper

Skurvedalen har to bekkekløfter. Etter naturfaglige registreringer i høsten 2008 og våren 2009 ble disse bekkekløftene vurdert som regionalt verdifulle. Vurderingen fastslo at det var positivt for bekkekløftene at området ikke var påvirket av vannkraftutbygging, og at det var stor sannsynlighet for rødlistarter i nedre del (nedre del kunne ikke befares).

I konsekvensutredningen står det at ingen viktige planter er registrert her, uten at det har vært gjennomført registreringer innenfor området. Vi viser til Rapport 1230 fra Rådgivende Biologer as fra 2008 (kartlegging av bekkekløfter i Rogaland) der det står at "Potensialet for funn av sjeldne og rødlistede kryptogamer i den dype nedre bekkekløften må vurderes som relativ stor."

Naturtypen bekkekløft er oppført i Norsk rødliste for naturtyper 2011 som nær trua. Vannkraftutbygging med påfølgende regulering og redusert vannføring, regnes i følge rødlista og NINA rapport 738 «Naturfaglige registreringer av bekkekløfter i Norge» som en av de største truslene mot disse naturtypene. Det som kjennetegner disse naturtypene er sjeldne, spesialiserte og sterkt fuktighetskrevede arter, av moser, lav og karplanter. Da verdien av naturtypene i seg selv er stor, og redusert vannføring er en av de største truslene mot disse naturtypene, vil konsekvensene av en vassdragsregulering bli svært store negative.

Vi viser her til naturmangfoldloven § 4 som setter mål om at naturtyper ivaretas innenfor deres naturlige utbredelsesområde og med det arts mangfoldet og de økologiske prosessene som kjennetegner den enkelte naturtype, og § 10 som sier at en påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for. Da naturtypen bekkekløft er satt på den Norske rødlista for naturtyper, og en regulering av vassdraget vil få store negative konsekvenser på denne naturtypen vil en utbygging i området være i strid med prinsippene i naturmangfoldloven. Av hensyn til de store naturverdiene som vil bli berørt av tiltaket, mener vi at NVE bør avslå konsesjon til Songesand kraftverk.

Deler av Skurvedalen er i tillegg definert som kystfuruskog, en naturtype som er underrepresentert i vernesammenheng, og derfor er dette området foreslått fra Fylkesmannen som bedre sikret/vernet.

Samlet belastning

Rogaland fylke har til nå bygget ut mer en 75% av all den vannkraft som er tilgjengelig i fylket, og er dermed det fylket i Norge med størst andel vannkraftutbygging. De siste naturområder i fylket er også under stort press med videre utbyggingsplaner.

Lysefjordområdet med heiområdene rundt er allerede sterkt påvirket av kraftutbygginger, det er derfor nå ekstra viktig å ivareta de siste verdifulle områdene uten inngrep. Songesand kraftverk vil med overføring av Skurvedalsåna gjøre at en av de siste elvene som renner fritt ned til Lysefjorden mister en stor del av vannføringen og naturkvalitetene, og området blir dertil redusert. Vi viser her til § 10 i naturmangfoldloven om samlet belastning. Bestemmelsen om sumvirkninger og samla belastning er slik å forstå at når naturverdier er forringet som følge av inngrep, skal en være særlig varsom med nye inngrep som forringer restverdiene ytterligere. Før NVE kan fatte et endelig vedtak må vurdering av den samlede belastningen foreligge.

Kraftsituasjonen i Rogaland

Rogaland fylkeskommune vedtok i 2010 i sin energi og klimaplan om å øke vannkraftproduksjonen med 500 GWh innen 2020. Til nå i 2014 er det gitt konsesjon for 428 GWh. NVE har i tillegg innstilt positivt til nye kraftutbygginger i Dalane (175 GWh). Blir utbyggingene i Dalane gitt konsesjon, er målet for Rogaland sin økte vannkraftproduksjon oppnådd og oversteget med 100 GWh allerede i 2014.

Rogaland fylke har til nå bygget ut mer en 75% av all den vannkraft som er tilgjengelig i fylket, og er dermed det fylket i Norge med størst andel vannkraftutbygging. De siste naturområder i fylket er også under stort press med videre utbyggingsplaner. Rogaland trenger ikke kraften fra Songesand kraftverk, men trenger derimot at dette området blir beholdt uten inngrep. Inngrepsfrie områder i Rogaland er nå en sjeldenhet.

Konklusjon

I Norge er det for tiden en enorm stor aktivitet for å få bygget ut større og mindre vassdrag. Dette vil i løpet av få år medføre at betydelige deler av vassdragsnaturen går tapt for alltid. Dette er et tap som Norge ikke lenger har råd til. Derfor må det unngås at de mest verdifulle områdene bygges ut. Siden vi har noen få fritt-rennende elver og bekker igjen i området, er Lysefjordområdet med sine særegenheter og kvaliteter, både nasjonalt og internasjonalt, verneverdig som naturområde.

Naturopplevelsen er et viktig bidrag til god livskvalitet, både for den nærliggende befolkning på Sørvest-landet, og for internasjonale og norske turister. Tillates denne søknaden, vil reduksjonen av kvaliteter innenfor turisme og friluftsliv bli sterkt redusert. Viktige naturkvaliteter vil forsvinne for alltid. Naturvernforbundet ber derfor NVE stoppe det videre prosjektet med Songesand kraftverk.

Lars Haltbrekken
leder i Norges Naturvernforbund

Erik Thoring
leder i Naturvernforbundet i Rogaland

Egil Tjensvold
Naturvernforbundet i Strand

Vedlegg 1: Rapport med oversikt over insektsregistreringer i området
Vedlegg 2: Bilder fra SKurvedalen